

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE
PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
Zagreb, 3. ožujka 2021.

Analiza presude

Tölle protiv Hrvatske
br. zahtjeva 41987/13
povreda članka 10. Konvencije – sloboda izražavanja

Propust domaćih sudova da prilikom osude podnositeljice za kazneno djelo uvrede iznesu relevantne i dostatne razloge za miješanje u njezinu slobodu izražavanja te postignu pravičnu ravnotežu između tog njezinog prava i prava na poštovanje privatnog života druge osobe, doveo je do povrede prava podnositeljice na slobodu izražavanja.

Europski sud za ljudska prava (dalje: Europski sud), zasjedajući u odboru od 3 suca, 10. prosinca 2020. presudio je da je Republika Hrvatska gđi Nevi Tölle povrijedila pravo na slobodu izražavanja zaštićeno člankom 10. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (dalje: Konvencija).

Podnositeljica zahtjeva je predsjednica Autonomne ženske kuće Zagreb (dalje: AŽKZ), nevladine feminističke organizacije s misijom pružanja podrške i pomoći ženama koje su preživjele obiteljsko nasilje te osnaživanja položaja žena u društvu. Tijekom 2003. godine AŽKZ je pružala podršku C.O. koja je tvrdila da ju je zlostavljao suprug D.O. C.O. je boravila u skloništu AŽKZ zajedno sa svojom maloljetnom kćerkom sve do kolovoza 2003. kada je s kćeri napustila sklonište i otišla u inozemstvo. Ubrzo nakon toga, u dnevnim novinama Večernji list objavljen je članak u kojem je D.O. optužio AŽKZ za uključenost u navodnu otmicu njegove kćeri. Istog dana podnositeljica zahtjeva je sudjelovala u radijskoj emisiji u kojoj je negirala bilo kakvu uključenost udruge u navodnu otmicu. Također je govorila kako praksa AŽKZ i ostalih skloništa pokazuje da žene iznesu tek trećinu onog što su preživjele, te da je u slučaju C.O. sigurno bilo puno više toga nego što je ona uspjela ispričati. Izjavila je da je D.O. zlostavljač te da ne sumnja kako je C.O. bila žrtva nasilja. D.O. je zatim protiv podnositeljice zahtjeva podnio privatnu tužbu zbog kaznenog djela klevete, navodeći da je u naprijed spomenutoj radijskoj emisiji iznijela neistinite činjenice koje štete njegovoj časti i ugledu. Tijekom postupka ispitane su stranke i nekoliko svjedoka te je provedeno vještačenje autentičnosti snimke radijske emisije. Općinski kazneni sud u Zagrebu proglasio je podnositeljicu krivom za kazneno djelo uvrede. Podnositeljčina žalba i ustavna tužba su odbijene.

Podnositeljica zahtjeva je podnijela zahtjev Europskom sudu tvrdeći da je zbog kaznene osude povrijeđeno njezino pravo na slobodu izražavanja.

Europski sud je utvrdio da je u podnositeljičinom slučaju kaznena osuda zbog izjava danih u medijima doista predstavljala miješanje u slobodu izražavanja. Takvo miješanje je bilo zakonito jer se temeljilo na članku 199. Kaznenog zakona/97 kojim je propisano kazneno djelo uvrede. Slijedilo je i legitiman cilj zaštite ugleda i prava drugih, odnosno u predmetnom slučaju časti i ugleda g. D.O. sukladno članku 8. st.2 Konvencije.

Preostalo je pitanje je li navedeno miješanje bilo nužno u demokratskom društvu, odnosno je li uspostavljena pravedna ravnoteža između suprotstavljenih interesa – s jedne strane prava na poštovanje privatnog života D.O. i s druge strane prava na slobodu izražavanja podnositeljice zahtjeva. U ocjeni ovog pitanja Europski sud se vodio sljedećim kriterijima uspostavljenim u dobro utvrđenoj praksi ovog suda ([Couderc and Hachette Filipacchi Associés protiv Francuske](#) [VV], stavak 93.):

i. Doprinos raspravi o pitanju od javnog interesa

Rasprava o obiteljskom nasilju svakako je rasprava o važnom pitanju od javnog interesa.

ii. Koliko su predmetna osoba i predmet rasprave poznati javnosti

Iako D.O. nije bio javna osoba, u trenutku kada je dao intervju dnevnim novinama, ušao je u sferu javne rasprave te je sukladno tome povećan prag tolerancije za kritike koje su mu upućene ([Bodrožić i Vujić protiv Srbije](#), stavak 34.).

iii. Prijašnje ponašanje predmetne osobe

S obzirom da je D.O. ranije optužio AŽKZ za sudjelovanje u navodnoj otmici njegove kćeri, podnositeljica zahtjeva je kao predsjednica te udruge očekivano branila njezin ugled. U tom smislu, Europski sud je naglasio da je pravo na ispravak ili odgovor važan element slobode izražavanja te ulazi u opseg članka 10. Konvencije ([Kaperzyński protiv Poljske](#), stavak 66.).

iv. Sadržaj, oblik i posljedice izjave

Europski sud je ponovio da je pri ocjeni razmjernosti miješanja potrebno razlikovati izjave o činjenicama od vrijednosnih sudova ([Morice protiv Francuske](#) [VV], stavak 126.) kao i to da se članak 10. primjenjuje i na informacije i ideje koje „vrijeđaju, šokiraju ili uznemiruju“.

S obzirom na format u kojem je podnositeljica dala izjavu (radijska emisija) nije bilo moguće preformulirati ili povući izjavu prije njenog objavljivanja, a D.O. je odbio sudjelovati u emisiji i tako se odrekao mogućnosti izravnog odgovaranja na navode podnositeljice zahtjeva.

U ocjeni podnositeljičine izjave domaći sudovi su se ograničili na činjenicu da D.O. nikad nije osuđivan za obiteljsko nasilje i da podnositeljica zahtjeva nikada nije tvrdila da sumnja ili da zna da je protiv njega pokrenut kazneni postupak. Domaći sudovi su zaključili da je podnositeljica počinila kazneno djelo uvrede, pritom ne uzimajući u obzir činjenicu da se njezina izjava odnosila na pitanje od javnog interesa, niti činjenicu da je podnositeljica možda imala opravdani razlog vjerovati da je D.O. zlostavljao svoju suprugu o čemu je iskaz dalo nekoliko svjedoka tijekom kaznenog postupka.

v. Ozbiljnost sankcije

Premda je izrečena novčana kazna bila blaga, kaznena osuda predstavljala je neku vrstu cenzure za podnositeljicu zahtjeva koja ju je mogla obeshrabriti u promicanju ciljeva AŽKZ.

Slijedom navedenog, Europski sud je zaključio da domaći sudovi nisu iznijeli relevantne i dostatne razloge za miješanje u slobodu izražavanja podnositeljice zahtjeva niti su uzeli u obzir načela i kriterije utvrđene sudskom praksom ovog Suda za uravnoteženje te slobode s

pravom na poštovanje privatnog života. Drugim riječima, nije uspostavljena pravedna ravnoteža između mjera kojima je ograničeno podnositeljičino pravo na slobodu izražavanja i legitimnog cilja koji se tim mjerama želio postići. Stoga je došlo do povrede članka 10. Konvencije.

Ovu analizu izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Analiza ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te nije obvezujuća za taj Sud.

© 2021. Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskom sudom za ljudska prava